

Socialutskottets betänkande 2019/20:SoU14

Riksrevisionens rapport om ej verkställda beslut – rapporteringskyldighet och särskild avgift i SoL och LSS

Sammanfattning

Utskottet anser att riksdagen bör lägga skrivelsen till handlingarna.

I skrivelsen redovisar regeringen sin bedömning av Riksrevisionens iakttagelser och de åtgärder som vidtagits eller planeras med anledning av rapporten Ej verkställda beslut – rapporteringskyldighet och särskild avgift i SoL och LSS.

I betänkandet finns ett särskilt yttrande (M).

Behandlade förslag

Skrivelse 2019/20:61 Riksrevisionens rapport om ej verkställda beslut – rapporteringskyldighet och särskild avgift i SoL och LSS.

Innehållsförteckning

Utskottets förslag till riksdagsbeslut.....	3
Redogörelse för ärendet	4
Utskottets överväganden.....	5
Riksrevisionens rapport om ej verkställda beslut	5
Särskilt yttrande	8
Riksrevisionens rapport om ej verkställda beslut (M)	8
<i>Bilaga</i>	
Förteckning över behandlade förslag	9
Skrivelsen.....	9

Utskottets förslag till riksdagsbeslut

Riksrevisionens rapport om ej verkställda beslut

Riksdagen lägger skrivelse 2019/20:61 till handlingarna.

Stockholm den 19 mars 2020

På socialutskottets vägnar

Acko Ankarberg Johansson

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Acko Ankarberg Johansson (KD), Kristina Nilsson (S), Camilla Waltersson Grönvall (M), Sofia Nilsson (C), Karin Rågsjö (V), Carina Ståhl Herrstedt (SD), Dag Larsson (S), Ann-Christine From Utterstedt (SD), Pia Steensland (KD), Lotta Finstorp (M), Mattias Karlsson i Luleå (M), Joar Forssell (L), Anna Vikström (S), Sultan Kayhan (S), Teres Lindberg (S), Jonas Andersson i Skellefteå (SD) och Maria Gardfjell (MP).

Redogörelse för ärendet

Riksdagen överlämnade Riksrevisionens rapport Ej verkställda beslut – rapporteringsskyldighet och särskild avgift i SoL och LSS (RiR 2019:23) till regeringen den 17 september 2019. Regeringen återkom till riksdagen den 20 december 2019 med skrivelse 2019/20:61 Riksrevisionens rapport om ej verkställda beslut – rapporteringsskyldighet och särskild avgift i SoL och LSS.

I betänkandet behandlar utskottet regeringens skrivelse.

Vid sammanträdet den 10 december 2019 informerade riksrevisor Helena Lindberg med medarbetare om Riksrevisionens rapport.

Utskottets överväganden

Riksrevisionens rapport om ej verkställda beslut

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen lägger skrivelsen till handlingarna.

Jämför det särskilda yttrandet (M).

Riksrevisionens granskningsrapport

Granskningens resultat

Riksrevisionens övergripande bedömning är att rapporteringsskyldigheten och den särskilda avgiften sammantaget har bidragit till en förbättrad rättssäkerhet för enskilda som beviljats bistånd. Fler kommuner rapporterar i dag ej verkställda beslut, vilket Riksrevisionen bedömer beror på ökad medvetenhet och uppföljning. Samtidigt innebär systemet med rapporteringsskyldighet och särskild avgift en påtaglig administration. Orsakerna till att biståndsbeslut är svåra att verkställa varierar dessutom, vilket innebär att det är små möjligheter att sanktionsåtgärderna helt säkerställer att biståndsbeslut verkställs i tid. Sanktionsåtgärderna kan däremot indirekt bidra till förbättrad verkställighet.

Rekommendationer

Riksrevisionen rekommenderar Inspektionen för vård och omsorg (IVO) att

- fortsätta förenklingsarbetet vid hanteringen av ej verkställda beslut
- fortsätta arbetet med kunskapsåterföring från kommunernas rapportering av ej verkställda beslut, både till kommuner och till den egna riskbaserade tillsynen
- säkerställa kvaliteten i kommunernas rapportering genom att varje år följa upp kommuner och nämnder som rapporterat få eller inga ej verkställda beslut under det senaste året.

Riksrevisionen rekommenderar regeringen att

- överväga om kommunernas skyldighet att rapportera ej verkställda beslut även bör omfatta ej verkställda gynnande domar
- se över om tidsgränserna i kommunernas skyldighet att rapportera ej verkställda beslut behöver justeras mot bakgrund av att de flesta rapporterade beslut verkställs inom sex månader.

Regeringens skrivelse

Regeringen välkomnar Riksrevisionens granskning och instämmer i de övergripande iakttagelserna. Rapporteringsskyldigheten och den särskilda avgiften har sammantaget bidragit till ökad rättssäkerhet för den enskilde. Antalet ej verkställda beslut har samtidigt, med undantag för några enstaka år, fortsatt att öka sedan rapporteringskravet infördes. Det är enligt regeringen angeläget att fortsätta att följa utvecklingen och bevaka mönster bland de ej verkställda beslut som rapporteras. Det vanligaste inrapporterade ej verkställda beslutet gäller särskilt boende för äldre. Med syfte att öka antalet bostäder för äldre avsatte regeringen under 2019 695 miljoner kronor i investeringsstöd för äldreboende. Mot bakgrund av att flera kommuner uppger att de har brist på boenden men det saknas en nationell helhetsbild gav regeringen 2019 Socialstyrelsen i uppdrag att kartlägga behoven av och tillgången till särskilda boendeformer för äldre. Regeringen har även gett en särskild utredare i uppdrag att göra en översyn av socialtjänstlagen (2001:453), förkortad SoL, och vissa av socialtjänstens uppgifter (dir. 2017:39).

Regeringen delar Riksrevisionens bedömning att handläggningen och rapporteringen av ej verkställda beslut bör kunna förenklas och effektiviseras och avser att i dialog med IVO följa upp det utvecklingsarbete som redan initierats för att förenkla hanteringen av ej verkställda beslut. Det är enligt regeringen angeläget att IVO fortsätter arbetet med kunskapsåterföring från kommunernas rapportering av ej verkställda beslut, både till kommuner och till den egna riskbaserade tillsynen.

Regeringen instämmer i Riksrevisionens bedömning att ej verkställda gynnande domar kan innebära samma problem ur ett rättssäkerhetsperspektiv som ej verkställda gynnande beslut. För att gynnande domar inte ska förbises kan det behöva ses över om de bör ingå i kommunernas rapporteringsskyldighet. Regeringen avser därför att se över förutsättningarna för och behoven av att utreda om ej verkställda gynnande domar ska omfattas av kommunernas rapporteringsskyldighet.

Regeringen gör en annan bedömning än Riksrevisionen när det gäller rekommendationen att se över tidsgränsen för när kommunerna ska rapportera ett ej verkställt beslut till IVO. Liksom Riksrevisionen ser regeringen både för- och nackdelar med en utökad tidsgräns för kommunernas rapportering. Genom att färre ej verkställda beslut rapporteras till IVO skulle den administrativa bördan lättas för både kommunerna och IVO. Samtidigt kan negativa konsekvenser uppstå. Riksrevisionen skriver att tidigare uppföljningar har visat att kommunerna ibland likställer tidsgränsen i rapporteringen med den tid de har på sig att verkställa ett beslut. Ett beslut om bistånd enligt SoL eller insats enligt lagen (1993:387) om stöd och service till vissa funktionshindrade, förkortad LSS, ska verkställas omedelbart. En ökning av tidsintervallet för kommunernas rapportering skulle innebära en ökning av antalet fall med oskäligt dröjsmål som inte kommer till IVO:s kännedom. Detta skulle motverka myndighetens uppgift att ansöka om sanktionsavgifter enligt SoL och LSS. Rapporteringen är även ett verktyg för att få överblick och underlag

för planering av insatser. I ett läge där ej verkställda beslut ökar är det enligt regeringen särskilt angeläget att på både kommunal och nationell nivå skapa sig en så god bild som möjligt av ej verkställda beslut. Sammantaget riskerar en utökad tidsgräns att försämra rättssäkerheten för den enskilde. Regeringen bedömer därför att tidsintervallet mellan beslut och rapporteringsskyldighet inte bör utökas.

I och med skrivelsen anser regeringen att Riksrevisionens rapport är slutbehandlad.

Utskottets ställningstagande

Det har inte väckts någon motion med anledning av skrivelsen. Utskottet anser att riksdagen bör lägga skrivelsen till handlingarna.

Särskilt yttrande

Riksrevisionens rapport om ej verkställda beslut (M)

Camilla Waltersson Grönvall (M), Lotta Finstorp (M) och Mattias Karlsson i Luleå (M) anför:

Vi vill erinra om att vi under allmänna motionstiden 2019/20 i kommittémotion 2019/20:2925 yrkande 10 föreslog ett tillkännagivande om att se över bestämmelserna i socialtjänstlagen om särskild avgift vid oskäligen väntetider. Yrkandet avses bli behandlat av socialutskottet senare under riksmötet 2019/20 och vi förbehåller oss rätten att då återkomma i denna fråga.

BILAGA

Förteckning över behandlade förslag

Skrivelsen

Regeringens skrivelse 2019/20:61 Riksrevisionens rapport om ej verkställda beslut – rapporteringsskyldighet och särskild avgift i SoL och LSS.